

دَوْتَةِ إِسْلَام

په حلاله طريقه د گتھلو ۵۰ مَدَنِي گلوونه

شیخ طبریافت، امیر اهلیست، باقی دعوت اسلامی، حضرت علامہ مولانا ابویلال

محمد الیاس عطار قادری رضوی

دامت برکاتہم العالية

پنتو ترجمہ:
مجلس تراجم
(دعوت اسلامی)

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدُ فَأَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ يَسِّرْ لِلّٰهُ الرَّحِيمُ

د کتاب لوستلو دعا

دينی کتاب يا اسلامی سبق لوستلو نه مخکنن دا لاندي دعا لولى

إِنْ شَاءَ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ خَهْ چه لولى هغه به مو ياد پاتي کيږي:

اللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا حِكْمَتَكَ وَانْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

ترجمه: اے الله عزوجل په موږه د علم او حکمت دروازې برسيره [يعني بيرته] کړي

او په موږه خپل رحمت رانازل کړي! اے عظمت او بزرگی والا!

(مستطرف ج ۱ ص ۴۰. دار الفکر بیروت)

طالب غم
مدينه پيش
و مفترض

(اول او آخر کښ یو یو څل دُرود شریف ولولى)

د رسالې نوم: په حلاله طريقه د کتيلو پنځوس مَدَنِي گُلونه

اول خل:

تعداد:

ناشر: مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ عَالَمِي مَدِينِي مَرْكَزُ فِيْضَانِ مَدِينَه، بَابُ الْمَدِينَه كراچي.

مَدَنِي عرض: بل چا ته د دې رسالې د چاپ کولو اجازت نشته

كتاب اخستونکي توجه وکړئ

که د کتاب په طباعت کښ خه بنکاره خامي وي یا پانپې کمي وي یا په

بائنيونک کښ مخکنن وروسته لکيدلي وي نو مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ ته رجوع وکړئ.

په حلاله طریقه د گتلو ۵۰ مَدَنِی گلونه

شیخ طریقت امیر اهلیسُنْت، بانی دعوتِ اسلامی حضرت عالّمہ مولانا ابو
پلال محمد الیاس عطار قادری رَضَوی دامت برکاتہم العالیہ دا رسالہ "حلال
طریقے سے کمانے کے 50 مدنی پھول" په اردو ژیہ کبن لیکی ده.

مجلسِ تراجم (دعوتِ اسلامی) د دی رسالی په آسانہ پنتو ژبه کبن د وس
مناسب د ترجمہ کولو کوشش کرپی دی. که چرپی په دی ترجمہ کبن خه
غلطی یا کمی زیاتی او موئی نو ستاسو په خدمت کبن عرض دی چه
مجلسِ تراجم ته خبر و کرپی او د ثواب حقدار جو پر شیع.

پیشکش:

مجلسِ تراجم دعوتِ اسلامی

برائے رابطہ:

عالیٰ مدنی مرکز فیضانِ مدینہ محلہ سوداگران
پرانی سبزی منڈی، باب المَدِینہ کراچی، پاکستان

UAN: +92-21-111-25-26-92 – Ext. 7213

Email: translation@dawateislami.net

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ
أَمَّا بَعْدَ فَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

په حلاله طريقه د ڪتيلو ۵۰ مَدَنِي گُلونه

شيطان مو که هر خومره منع کوي خوتاسو دا

رساله پوره ولوئه او خپل آخرت بهتر کري.

د دُرود شريف فضيلت

د أمير المؤمنين حضرت سَيِّدُنَا ابُو بَكْرٍ صَدِيقِ رَحْمَنِ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُ نَهْ رِوَايَتْ
دي چه په نَبِيِّ كَرِيمَ رَءُوفَ رَّحِيمَ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ وَسَلَّمَ باندي دُرُود شريف
لوستل گناهونه دومره زر ورانوي چه او بهه هُم او ره دومره زر نه مه
کوي او په نبَيِّ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْهُوَ وَسَلَّمَ باندي سلام ليږل د خټونو (يعني د
غلامانو) آزادولو نه غوره دي. (تاریخ بغدادج ۷۷ ص ۱۷۲)

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ! صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى مُحَمَّدٍ

خوبو خوبو اسلامي ورونپرو! خوک چه مُلَازِم [يعني نوکر] لکوي
هغه د نوکر ساتلو او خوک چه ملازَمت [يعني نوکري] کوي په هغه د
نوکري کولو د ضوري آحكامو علم حاصلول فرض دي. که حسب
حال [يعني د خپل حال مطابق چه کوم کوم عِلم حاصلول فرض دي هغه] عِلم
حاصل نه کري نو گنهگار او د جَهَنَّمَ د عذاب حقدار به وي، او د
نه پوهيدلو په وجه بيا بيا په گناهونو کبن اخته کيدل د دي نه

علاوه دي. په دي رساله کښ څرګ مُنتخب مسائل ليکلې شوي دي، د نورو معلوماتو حاصلولو د پاره ”بهاړ شريعت“ جلد ۳ صفحه ۱۰۴ تا ۱۸۴ کښ ”إجارے کا بیان“ [يعني د اجارې بیان] ولولى. اول د حلال روزئ فضیلت او د حرامې روزئ تباھیانې مختصرًا وړاندې کېږي، اللہ تَبَارَكَ وَتَعَالَى په قُرْآنِ مجید کښ ارشاد فرمائی: **وَمَا مِنْ ذَآبَةٍ فِي**
الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا مَفْهُومٌ تَرْجِمَةٌ كَنْدُ الْإِيمَانُ: او په زمکه ګرځیدونکې

يو داسي نشته چه د هغه رزق د الله په ذمَّه کرم نه وي.

مشهور مُفَسِّر حَكِيمُ الْأَمَّة حضرت مُفتی احمد يار خان رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ په ”نوُرُ الْعِرْفَان“ کښ فرمائی: په زمکه ګرځیدونکې ئې ځکه ياد کړي دی چه مونږ ته د هُمْ دي مُشاهَدَه ده (يعني هُمْ دا وينو) ګنې پیريانو وغیره ته (هُمْ) رب (تعالی) روزي ورکوي. د هغه رَزَاقِيَّتِ څرګ په حیوانانو کښ مُنحصر نه دي، بیا چه خوک د کومې روزئ لائق دي هغه ته هُمْ هغه روزي ورکوي. ماشوم ته د مور په ګیډه کښ یو ګډ روزي او د پیدائش نه پس د غانبونو راختلو پوري بل ګډ او چه بیا غټ شي نوبل ګډ. نُورُ الْعِرْفَان ص ۳۵۲ بَتَغْيِيرٌ قَلِيلٌ

د حلالې روزئ په باره کښ ۵ فرامين مُصَطَّفِي صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ:

(۱) د ټولونه زیات پاکیزه طعام هغه دي کوم چه د خپلې ګټې نه او خورې (تَرمِذِي ج ۲ ص ۷۶ حديث ۸۳۶۳) (۲) بېشکه الله تعالی مسلمان پیشه کونکې خوبنوي (الْبَعْجَمُ لِأَوْسَطِ ج ۶ ص ۳۲۷ حديث ۸۹۳۴) (۳) په چا چه د

مزدوری نه په ستپري کیدو مابنام راشی د هغه، هغه مابنام د د مغفرت [يعني د بخښينې] مابنام شي (ايضاً ج. ۵، ص. ۳۳۷ حدیث ۷۵۲۰) پاکې گتې والا د پاره جَنَّت دې (ايضاً ص. ۷۲ حدیث ۴۶۱۶) (۵۰) خه گناهونه داسي دي چه د هغې گفاره نه لموخ کیدې شي نه روزې نه حج نه عمره. د هغې گفاره هغه پريشانه وي کومې چه انسان ته د حلال معاش په تلاش کبن رسي. (ايضاً ج. ۱، ص. ۴۲ حدیث ۱۰۲) (فتاویٰ رضویہ ج ۲۹، ص. ۳۱۴ تا ۳۱۷)

د حلالې نوری فضیلت

مونږ ته همیشه حلاله روزی گتل، خورل او په نورو خورل پکار دي. د حلالې نوری به خه وائي چنانچه د دعوت اسلامي د اشاعتي ادارې مکتبةُ الْكِبِيرِينَه چاپ شوي د ۱۵۴۸ صفحو کتاب ”فيضانِ سُنَّت“ جلد اوَّل صفحه ۱۷۹ کبن دي: حضرتِ سَيِّدُنَا إِمَامُ مُحَمَّدُ غَزَّالِي رَحْمَةُ اللَّهِ تَعَالَى عَلَيْهِ د إِخْيَاءُ الْعُلُومِ په دويم جلد کبن د یو بزرگ قول نقل کوي: مسلمان چه کله د حلال طعام ورومبي نوری خوري نو د هغه مخکببني گناهونه معاف کړي شي. او خوک چه د ظَلَّبَ حلال د پاره د رُسُوئي مقام ته خي د هغه گناهونه د وني د پانرو په شان رژېږي. (إِخْيَاءُ الْعُلُومِ ج ۲ ص ۱۱۶)

د حرامې روزي په باره کبن ۴ فرامين مُصطفى حَلَّ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَالْمَسِّلَه (۵۱) یو کس اوګد سفر کوي چه د هغه وينښته مُنتشیر (يعني ګډ ود) دي او بدن ئې په دورو خر دي (يعني د هغه حالت داسي دي چه که خه ڏعا

وکړي هغه به قبوله شي) هغه د آسمان په طرف لاس پورته کړي يا رب! يا رب! وائي (يعني دعا کوي) خو حالت دا دي چه د هغه طعام حرام، خښاک حرام، لباس حرام او غذا [يعني خوراک] حرام بیا د هغه دُعا ولې قبوله شي (**مُسَلِّم** ص ٦٥٠. حديث ١٥١٥) (يعني که د دُعا قبلیدو خواهش لري نو ګسې حلال اختيار کړه) **﴿٢﴾** په خلقو به یوه زمانه داسې راخي چه انسان به پروا هُم نه کوي چه دا خیز ئې د کوم ځائی نه حاصل کړي دي، د حلال نه يا د حرام نه (**بخاری** ج ٧ ص ٢٥٩. حديث ٢٥٩) **﴿٣﴾** کوم بنده چه مال حرام حاصلوي، که هغه صدقة کړي نو مقبول نه دي او که خرچ ئې کړي نو په هغې کښ د هغه د پاره برکت نشته او که مر شي او په ځان پسي ئې پرېږدي نو جَهَنَمَ ته د تللو سامان دي. الله تعالی بدی په بدئ نه ختموي، او په نیکیه بدی ختموي، بیشکه خبیث (يعني ناپاکه) خبیث نه پاکوي (**مسند امام أحمد بن حنبل** ج ٢ ص ٣٤. حديث ٣٦٧٢) **﴿٤﴾** چا چه عیب والا خیز بیع (يعني خرڅ) کړو او هغه (عیب) ئې بسکاره نه کړو، هغه همیشه د الله تعالی په ناراضی کښ دې یا ئې اُفرمائیل چه همیشه فربستې په هغه لعنت کوي. (**مسنون ابن ماجه** ج ٣ ص ٥٩. حديث ٢٤٧، بهار شریعت ج ٢ ص ٦١٠. حديث ٦٧٢)

د حرامې نورئ سپیره والې

په مُکَاشَفَةُ الْقُلُوبِ کښ دې: د انسان په خیته کښ چه کله حرامه نورئ پریوته نو د زمکی او آسمان هره فربسته به په هغه لعنت کوي

تر خو چه د هغه په خیته کښ وي او که په هُم دې حالت کښ (یعنی په خیته کښ د حرامې نورئ په موجودګئ کښ) ئې مرګ راغې نو جهَنَمَ ته به داخلېږي. **مَكَاشَةَ الْقُلُوبِ ص ۱۰**

په حلاله طریقه باندې د گټلو ۵۰ مَدَنی ګلونه

﴿۱﴾ مالک او نوکر دواړو باندې حَسِبِ ضرورت د اجارې شرعی احکام زده کول فرض دي، که نه ئې زده کوي نو ګنهګار به وي. (د دعوت اسلامي د اشاعتي ادارې مکتبة‌التدینه چاپ شوي کتاب ”بهاړ شریعت“ چلد، ۳، حِصَه ۱۴ صفحه ۱۰۴ تا ۱۸۴ کښ د اجارې تفصیلی احکام درج دي)

﴿۲﴾ د نوکر ایښودلو په وخت کښ د مُلَازَمت [یعنی د نوکرئ] د میعاد [یعنی تاکنې]، د کار د وختونو او د تنخوا وغیره د مخکښ نه تَعْیِنَ کیدل ضروري دي.

﴿۳﴾ اعلیٰ حضرت، امام اهلِسُنَّت، مُحَمَّد دین و مِلَّت مولانا شاه امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ فرمائی: د کار درې حالتونه دي (۱) سُست (۲) مُعتَدِل (یعنی درمیانه) (۳) دیر زیات تیز.

که په مزدوری کښ (کم از کم په اعتیصال یعنی درمیانه هُم نه، څرګډ په) سسته سره کار کوي ګنهګار دي او د هغه د پاره پوره مزدوری اخستل حرام دي. د هغه هُمره کار (یعنی خومره ئې چه کړي دي د هغې) لاثق (یعنی مطابق) چه خومره اجرت دي هغه د واخلي، د هغې نه چه خه زیاته ورکړي شوه مُستاجر ته (یعنی د چا سره ئې چه د مُلَازَمت معاهده کړي ده هغه ته) د ئې بيرته ورکړي. **فتاویٰ رَضْوَیَّه ج ۱۹ ص ۴۰۷**

﴿٤﴾ چه کله په کار کښ سست پریوتو [یعنی سستی ترې وشه] نو سوچ د وکړي چه په ”مُعتَدِل“ یعنی درميانه انداز کښ خومره کار کیدې شي مَثَلًا کمپوټر آپریتېر دې او د ورځې ۱۰۰ رویه اجرت اخلي، په درميانه انداز کښ هره ورڅ ۱۰۰ کربنې کمپوز کوي [یعنی په کمپیوټر سل کرښې لیکي] خونن ئې صرف د سستې په وجه یا د غیر ضروري خبرو په وجه ۹۰ کربنې تیاري کړې نو د لسو کربنود کمي د لس رویه مجرائي [یعنی کټوئي] وکړي څکه چه دا لس رویه اخستل حرام دي، که مجرائي [یعنی کټوئي] ئې ونکړه نو ګنهګار او د جَهَنَمْ د اور حقدار دي.

﴿٥﴾ که حکومتي اداره وي او که پرائیویت، مُلازِم که کار له د راتللو په مُعامله کښ قصداً د عُرف نه زیات ناوخته کوي یا چوتیانې کوي نو هغه د مُعاہدې د قصداً خلاف ورزئ ګناه وکړه او که په دې صورتونو کښ پوره تنخوا اخلي نو نور ګنهګار او د اور د عذاب حقدار دي. **امام احمد رضا خان** رحمۃ اللہ علیہ فرمائی: ”کومې جائزې پابندی چه مشروط (یعنی [کوم شرطونه چه] اینښودلې) شوي وي د هغې خلاف کول حرام دي او په خرڅ شوي وخت کښ خپل کار کول هُم حرام دي او په ناقص کار کولو پوره تنخوا اخستل هُم حرام دي.“ (فتاویٰ رضویہ، ج ۱۹، ص ۵۲۱)

﴿٦﴾ که د حکومتي ادارې افسر ناوخته راخي او د هغه د کوتاهی په وجه دفتر ناوخته خلاصېري [یعنی بيرته کېږي] نو بیا هُم په هر ملازِم لازمه ده چه په طے شوي [یعنی خپل مقرر کړې شوي] وخت

باندې رسیبی اکړ که بهر ناست انتظار کول پیښیبی. د خائن او غیر مختار افسر له طرفه ملازم ته د ناوخته راتلو یا د زر تللو وئیل یا اجازت ورکول هم ناجائزه نه شي جائز کولې. د وخت پابندی به په تولو باندې بیا هم ضروري وي.

﴿٧﴾ په حکومتی ادارو کښ د افسر او عام ملازم د ټولو د اجارې مخصوص وخت وي او په هر یو باندې پوره وخت ورکول لازم وي. بعضې وخت افسر [بې د شرعی اجازته] د وخت نه مخکښن لارې شي او خپل ماتحت ملازم ته هم وائي چه ته هم خه! تللو والا افسر خو ضرور ګنهګار دي، که ملازم لارو نو هغه به هم ګنهګار وي لهذا واجب دي چه که کار وي او که نه وي هم هلته په دفتر کښ د د اجارې وخت پوره کړي. چه خوک هم دغسې لارې شي هغه باندې لازم دي چه د خپلې تنخوا نه مجرائي [یعنی کټوتي] وکړي.

د آجیر د اجرت مسئله

سوال: ملازم په وخت ورسیدو خود چا سره چه د دفتر ګنجي وه هغه ناوخته راغې یا غیر حاضر شو او دفتر خلاص [یعنی بيرته] نه کړې شو، په داسي صورت کښ چه کوم ملازم راغلي دي د هغه مجرائي [یعنی کټوتي] به کېږي که پوره تنخوا به اخلي؟

جواب: آجیر خاص دوھ ټسمه دي: مُستَقِل مُلَازِم (مثلاً تنخوا دار نوکر) او ورځنې ملازم یعنی د ورځې ورځې په تنخوا کار کوونکې.

دوارو ته په صورتِ مَسْؤُلَه (یعنی دې تپوس شوي صورت) کبن د اجرت [یعنی مزدوری] ورکولو او نه ورکولو دار و مدار د عُرف [یعنی رواج] یا صَرَاحَت (یعنی صفا الفاظو کبن طے شوي [یعنی معاهده] شوي صورت) باندي دې خنگه چه د اجارې د نورو چیرو مسئلو دار و مدار په عُرف یا صَرَاحَت باندي دې او زمونبره دلته عُرف دا دې چه مُستقل مُلازم ته خو په صورتِ مَسْؤُلَه کبن اجرت ورکولي کېږي او د ورځي ورځي په تنخوا کار کوونکي ته نه ورکولي کېږي البته که د کوم یو خائِ عُرف دې نه علاوه وي نو د هغې مطابق به عمل کېږي. هُم دغسې عُرف اکړ چه هر خنگه وي خو که د خه قسمه صَرَاحَت موجود وي نو بیا به د هغې اعتبار وي. (فتاویٰ اهلسُنَّت غیر مطبوعه)

﴿٨﴾ مُلازم ته پکار دي چه دفتر یا دُکان ته د تلو راتلو وخت په رجسټر وغیره کبن صحیح لیکي، که د غلط بیانه نه ئې کار واخستو او د کمې دیوته ورکولو [یعنی د کم کار کولو یا کم وخت ورکولو] باوجود ئې د پوره وخت تنخوا واخستله نو ګنهګار او د [د جَهَنَّم] د اور د عذاب حقدار دي.

﴿٩﴾ د وخت په اجاره کبن که کار وي او که نه وي یا د [کار] زر ختمولو په صورت کبن که د وخت نه مخکبن لارو نو د وقف د مال نه هغه ته د پوره تنخوا اخستل یا ورکول جائز نه دي بلکه چه خو ګینټې مَثَلًا درې ګینټې مخکبن لارو نو په هغه قدر به د هغه د

أُجرت [يعني تنخوا] نه مجرائي [يعني كهوي] كېږي. البته که د ذاتي (يعني غير سرکاري) إدارې مالک ته معلومه وي او په خپله رضامندي پوره تنخوا ورکړي نو جائز ده.

﴿10﴾ په کومو إدارو کېښ چه د بیماری رخصت [يعني چوتیانې] ورکولې کېږي هلته د نه بیماريدو باوجود په دروغو وئيلو یا د ډاکټر جعلي (نقلي) پرچې بنودلو باندي ناغه [يعني چوتی] کول ګناه ده. قصداً د دروغو پرچې ليکونکې ډاکټر هُم ګنهګار او [د جهَّمَ] د اور د عذاب حقدار دي.

﴿11﴾ په کومو إدارو کېښ چه د علاج فري سهولتونه ورکولې کېږي، د هغې نه د دروغو په بهانو دوائي حاصلول، په خپل نوم د بل د پاره دوائي راخستل وغیره حرام او جَهَّمَ ته بوتلونکې کار دي. داسي خلقو سره قصداً مدد کوونکې هُم ګنهګار دي.

﴿12﴾ تنخوا زياتولو د پاره او په عهده وغیره کېښ خپله ترقی کولو د پاره جعلي (نقلي) سَنَد اخستل ناجائزه او ګناه ده، ځکه چه دا په دروغو او دوکه مُشتمل [کار] دي.

﴿13﴾ ملازم ته پکار دي چه د کار په دوران کېښ چاق و چوبند [يعني چُست، تيز او بيدار] اوسي او د سُستي پيدا کولو اسبابو نه څان ساتي مَثَلًا د شپې ناوخته اوده کيدو په وجه بلکه د نفلي روزې نیولو په وجه که په کار کېښ کوتاهي کېږي نو د دي کارونو نه د څان ساتي

څکه چه قصداً په کار کښ سستي کونکي اګر که [د تڅوا] نه مجرائي [يعني کټوئي] هم وکړي نو بیا هم یو قسم ګنهګار دي څکه چه هغه د کار کولو معاهده کړي ده او د دې معاهدې په وجهه د هغه د پاره ضروري دي چه ڪم از ڪم معتدل يعني درميانه انداز کښ کار وکړي. اوس [تیرو صفحو کښ] د "فتاوی رضویه" چلد ۱۹، صفحه ۴۰۷ په حواله تیر شو چه "که په مزدوری کښ په سستي کار کوي نو ګنهګار دي." بنکاره خبره ده چه د ملازم د پې څائيه سستي او چو تیانو [رخصتونو] په وجهه د کار د مالک نقصان کېږي. بهر حال که خوک تپوس کونکي وي او که نه خو که د سستي په وجهه په کار کښ هر خومره کمې وشي نو د الله تعالی د ویرې په تڅوا کښ هغه هُمره مجرائي [يعني کټوئي] کول پکار دي، توبه د هم وکړي او مُستاجر (يعني د چا سره ئې چه اجاره کړي ده) د هغه نه د بخښنه هم او غواړي. خو که غیر سرکاري اداره وي او مالک ورته [بخښنه هم وکړي او] د کټوئي رقم هم ورته معاف کړي نو ان شاء الله تعالی خلاصې (يعني نجات) به ئې وشي.

﴿۱۴﴾ **أَجِير** خاص (يعني خوک چه په مخصوص وخت کښ د یو مالک یا ادارې د کار پابند وي) په هغه مُقرَّره وخت (يعني د نوکرئ په دوران) کښ خپل ذاتي کار هم نه شي کولي او د لمونځونو په وخت کښ فرض او سُنَّتِ مُؤَكَّدَه ادا کولي شي او نفل لمونځ کول د اجاري په دواران

کښ د هغه د پاره جائز نه دي (هله چه صراحتاً یا عُرفاً اجازت نه وي) او د جُمُعِی په ورڅ به د جُمُعِی لمانځه ته ځی خو که جامع مسجد [يعني د جُمُعِی د لمانځه جُمَات] لري وي چه وخت به زیات لکي نو د هغه هُمره وخت اُجرَت به کم اخلي او که نزدي وي نو هیڅ کمي به نه کيږي خپل اُجرَت به پوره اخلي. (بهاړ شريعت ج ۲، ص ۱۶۱، رَدُّ الْحُجَّاجِ ص ۱۱۸) (که د کار په دوران کښ د ماسخُتن لموونج راغې نو وِتر کولې شي)

﴿۱۰﴾ که په خه خاص وجه آجيرِ خاص کار و نکري شو نو د اجرت مُستَحِق [يعني حقدار] نه دي مَثَلًا باران و ريدو او د هغې په وجه ئې کار و نکري شو اکرچه حاضر شوي وو اُجرَت به نه ورکولې کيږي (يعني د هغه ورڅ تنخوا به نه ورکوله کيږي) (ايضاً، رَدُّ الْحُجَّاجِ ص ۱۱۷) البتَّه که د دي د تنخوا ورکولو هُمْ عُرف وي نو ورکوله کيږي به، ځکه چه د تعطیلاتِ مَعْهُودَه (يعني د کومو رخصتونو چه معمول وي د هغې) تنخوا ورکولې کيږي.

﴿۱۱﴾ هر مُلَازِم د د خپلې هري ورځې د کار احتساب (يعني حساب كتاب) کوي چه نن د کار په وخت کښ په غير ضروري خبرو یا بې ځایه کارونو وغيره کښ خومره وخت ولکيدو؟ خومره ساعت ناوخته را غلم؟ وغيره، د دي نه علاوه د د غير واچې رخصتونو شمیر وکري او پخپله د حساب ولکوي او د هري مياشتې د تنخوا نه د مُحرائي [يعني کټوئي] وکري. د دعوت اسلامي په جامِعَاتُ الْمَدِينَه او نورو

شُعبو کبن خیني مُحتاط اجیران لیدلي شوي دي چه د خپلې مُشاھِري (يعني تنسخوا) نه هره میاشت احتیاطاً خه نه خه مجرائی [يعني کټوئي] کوي. د هغويئي جذبه صد کرور مرحبا! هر یو ته د دې بنو کسانو په شان کول پکار دي. که خپل خه مو ادارې ته پاتې شو نو خه نُقصان نه دې خو که چا یوه رویه هُم قصدًا ناجائزه واختستله نو د آخرت د عذاب تاب هیخ خوک هُم نه لري.

﴿١٧﴾ **مُراقب** (يعني سُپر وائزرا) يا مُقرره ذِمَّه دار د ټولو مزدورانو حَسِبِ اِستِطاعت نکرانی کوي. په وخت او کار کبن د کوتاهی کوننکو مُكَمَّله کارکردگي (يعني ریورت) د د کمپنیه يا د ادارې مُتَعَلِّقه افسر ته رسوی. **مُراقب** (يعني سُپر وائزرا) که د همدردی يا لِحاظ په وجه یا په بله خه وجه قصدًا [په مزدورانو] پرده اچوي نو خائن [خیانت کوننکي] او گنهکار او [د جَهَنَّمَ] د اورد عذاب حقدار دي.

﴿١٨﴾ د مذهبی يا سَماجي ادارې مقرر ذِمَّه داران او مُفتَشین که د ادارې د ملازمانو د کوتاهی او غیر قانوني رخصتونو [يعني چوپیانو] نه خبر وي او قصدًا خان ناغرضه کړي او په دې وجه به هغه مُلازِمانو ته د وقف د رقم نه پوره تنسخوا ورکوله کېږي نو د [تنسخوا] اخستونکو سره سره به مُتَعَلِّقه ذِمَّه دار هُم خائن او گنهکار او د عذاب نار حقدار وي.

﴿١٩﴾ په کومه شرعی اداره کښ چه د اجارې په شرعی مسائلو باندي

په سختئ سره عمل کولو ليدلو باندي د هغې نه ډډه کول يا صرف په
دې وجه استعفی ورکول او د اسې ځائ کښ نوکري اختيارول چه هلته
څوک ټپوس کولو والا نه وي دا ډیره زیاته نامناسبه خبره ده. بلکه دا
سوچ جورول پکار دي چه کوم ځائ کښ په شرعی احکامو باندي په
سختئ سره عمل کیږي هم هغلته کار کووم چه د دې په برکت
د ګناهوند سپیره والي نه بچ اوسم او حلاله او سُتره روزي و ګټم.

﴿٢٠﴾ څوک چه د اجارې مطابق کار نه شي کولې مَثَلًا مُدَرِّس دې
خو صحیح سبق نه شي بنو dalle نو هغه ته پکار دي چه فوراً
مُستاجر (يعني چا سره ئې چه اجاره کېږي ده هغه) ته خبر وکړي.

﴿٢١﴾ که د وقف د ادارې کوم مُدَرِّس صحیح (سیق) نه شي بنو dalle
هُم دغسې که ناظِم یا د هر قسم آجیر د ګُرف و عادت نه علاوه
کوتاهی کوي نو په مُتعلِّقه ڏمَه دار و اچب دي چه هغه معزول کړي
[يعني د ڏمَه دارئ نه ئې لري کېږي].

﴿٢٢﴾ که د مخصوص میعاد مَثَلًا د دولسو میاشتو د پاره د مُلازَمت
اجاره ئې وي نو د فریقینو د رضامندي نه بغیر اجاره نه شي
ختمیدلې، د مالک بې وجهه دباونه اچول چه (د خت نه مخکښ) به د
او باسم او هُم دغسې په ضرورتمند مالک باندي د نوکر دباونه
اچول چه زه به نوکري پرېردم، دا صحیح نه دي. خو چه کومې

مُجوری شریعت تسلیموی نو په هغه صورت کبن په دواړو کبن هر یو د وخت نه مُخکن اجاره ختمولې شي.

﴿۲۲﴾ که چا ته ئې اووئیل چه د یکم تاریخ نه کار له راڅه او اُجرت [یعنی تنخوا] ئې مقرره کړه خود میعاد [یعنی د وخت] تاکنه ئې ونکړ نو عُرف [یعنی د هغه څای رواج] ته به کتلې شي که د ورځې په مزدوری ئې لګوی نود یوې ورڅ، که د هفتې د پاره ئې لګوی نو د یوې هفتې او که د میاشت د پاره ئې لګوی نود یوې میاشتې اجیر به ګنډلې شي. مَثَلًا که په هغه کار روزگار کبن د یوې میاشتې عُرف وي نو مالِک او نوکر دواړو ته اختيار دې چه د میاشتې په ختمیدو اجاره ختمه کړي، که اجاره ئې ختمه نه کړه او د بلې میاشتې یوه شپه او یوه ورڅ تیره شوه نو بیا د دې میاشتې د پوره کیدو پورې د اجارې ختمولو اجازت نشته، چه کله هُم اجاره ختمول غواړي نو د میاشتې د اولنې ورڅ نه به ئې ختموي. خود میاشت پوره کیدو نه مُخکن د اجیر او مُستاجر یو بل ته اطلاع کولې شي چه د رارواني میاشتې د یکم تاریخ نه به اجاره ختمه شي. فتاویٰ رَضَوِيَّه جلد ۱۶ صفحه ۳۴۶ کبن د یو سوال په جواب کبن لیک دی چه عام رواج هُم دا دې چه د اجارې خه موده نه مُعَيَّن کېږي [یعنی نه تاکلې کېږي] چه (مَثَلًا) د یو کال د پاره مې ته امام کړي یا د شپرو میاشتو د پاره بلکه صرف امامت او د هغې په مُقابل [یعنی عَوْض] کبن میاشتني د

دومره (تنخوا) تړلو بیان کېږي، نو داسې اجاره صرف د وړومېئ میاشتې د پاره صحیح شوه او د هرې میاشتې په سر اجیر او مُستاچر دواړو ته د یو بل په وړاندې د دې د فَسخ (یعنی منسوخ) کولو اختيار وي. په ”ڏِرْ مُختار“ کېښ دي: دُکان ئې په کرايه ورکړو چه هره میاشت به دومره کرايه وي نو فقط د یوې میاشتې د پاره اجاره صحیح شوه، په باقي میاشتو کېښ د جهالت په سبب (یعنی د اجارې د میعاد نه تاکلو په وجه اجاره) فاسد ده او چه میاشت پوره شوه نو هر یو ته د بل په وړاندې د اجارې فَسخ (یعنی منسوخ) کولو اختيار دې ځکه چه عَقْدٍ صحیح ختم شو. (ڏِرْ مُختار ج ۸۴ ص ۹)

﴿۲۴﴾ مسلمان د کافِر د خدمتگاری نوکري وکړه دا منع ده بلکه په څه داسې کار د د کافِر سره اجاره نه کوي چه په هغې کېښ د مسلمان ڏِلَّت وي (ځکه چه داسې اجاره جائز نه ده). (علیکمْ بِرَحْمَةِ رَبِّکُمْ ج: ۴۳۵ ص ۹) عمومي طور دا کارونه، یعنی د کافِر بنسې زور کول، د هغه د بچو ګندگي صفا کول، د هغه په کور یا دفتر کېښ شوره کول یا جارو کول، ګند او ګچه اوچتول، د بیتُ الخلا او ګنده لبنتو صفائی کول، د هغه ګاډې وینځل وغیره په ڏِلَّت کېښ شامل دي. البته داسې نوکري چه په هغې کېښ د مسلمان ڏِلَّت نه وي هغه د کافِر سره کول جائز دي.

﴿۲۵﴾ سېد زاده هُم د ڏِلَّت په کار مزدور ساتل جائز نه دي. د دعوت اسلامي د اشاعتي ادارې مَكْتَبَةُ الْمَدِينَةِ چاپ شوي د ۶۹۲ صفحو کتاب

”سُفْرِیہ گُلَامات کے بارے میں سوال جواب“ صفحہ ۲۸۴ تا ۲۸۵ کتبیں دی: اعلیٰ حضرت، امام اہلیسُنّت، مولانا شاہ امام احمد رضا خان رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيْهِ تھے عرض وکریٰ شو: د سِید ٿوئے چه شاگرد وی یا نوکر وی [نود هغه] نہ دینی یا دُنیاوی خدمت اخستل، او هغه وہل جائز دی کہ نہ؟ الجواب: د هغه نہ ذلیل خدمت اخستل جائز نہ دی او نہ په داسپی خدمت باندیٰ هغه مُلازم ایبنو دل جائز دی. او په کوم خدمت کتبیں چه ڏلَّت نشته په هغپی ئی مُلازم ساتلپی شی، د شاگرد کیدو په حالت کتبیں ہُم چه د کومپی پورپی عُرف او معروف وی (یعنی خدمت اخستل تری) شرعاً جائز وی نو ترپی اخستپی ئی شی او د هغه (یعنی د سِید) د وہلو نہ د مُطلق احتراز (یعنی بالکل پرهیز) وکرپی شی. وَاللّٰهُ تَعَالٰی آعلم (فتاویٰ رَحْمَوْیَہ، ج ۲۲، ص ۵۶۸)

﴿۲۶﴾ **مُلازم** د دفتر وغیره قلم، کاغذ او نور خیزونه په خپلو ذاتی کارونو کتبیں د استعمالو لو نه اجتناب (یعنی پرهیز) کوی.

﴿۲۷﴾ که د ادارپی د طرف نہ په ذاتی کار کتبیں د تیلیفون استعمالو لو اجازت وی نو د اجازت د حده پورپی ئی استعمالو لپی شی کہ اجازت نہ وی نو د ذاتی کار د پاره استعمالوں ناجائزہ او گناہ ده.

﴿۲۸﴾ د اجارپی په وخت کتبیں کله کله د ڈیر قلیل (یعنی ڈیر کم) وخت د پاره د ذاتی فون اور یدلو عُرفًا اجازت وی. البتہ کہ خوک د اجارپی په وخت کتبیں ساعت په ساعت په فون خبرپی کوی او بیا

خبرې اترې هُم د لس پینځلَس مِنَهُونه کمې نه وي نو داسي په ذاتي فون خبرې کول جائز نه دي ځکه چه داسي به د کار او مُستاجر (يعني چا سره چه په اجاره کار کوي) هُم نقصان کېږي.

﴿٢٩﴾ په مُلازم باندي د اجارې د مودې په دوران کبن په خبره خبره دباونه اچول چه د مودې پوره کيدونه مخکښن به د د نوکرئ نه او بام، دا صحیح نه ده بلکه بعضې وخت ئې په خه وړه شان خبره باندي په ځُصّه کبن او بامی داسي کول جائز نه دي، خو که خه ډیره غته مُعامله پیښه شي، چه هغه شرعاً په یو طرفه اجازت [د اجارې] د فسخ کولو ځدر وي نو په دواړو کبن هر یو اجاره ختمولې شي مَثَلًا بل مُلك ته لاړو او د دوو کالو اجاره ئې طے کړه [يعني پرېکړه] خو چه خنګه یو کال پوره شو نو د ویزې میعاد ختم شو او بیا تازه نه شوه نو مُلازم د اجاره ختمه کړي ځکه چه د قانوني جُرم کيدو په وجه بغیر و ویزې نه د هغه هلته او سیدل جائز نه دي.

﴿٣٠﴾ [داسي مُعاهده کول چه] که نوکري (یا په کرایه باندي اغستې د کان وغیره) د پرینسپدو نو یوه میاشت مخکښن به راته وائې ګنې د یوې میاشتې تنخوا به درنه کت کووم (یا به درنه کرایه وصولووم)، مُلازم (یا کرایه دار) سره داسي مُعاهده کول بالکل باطل ده. که هغه یوه میاشت مخکښن د اطلاع کولو نه بغیر نوکري ختمه کړه (یا ئې په کرایه اخستې څائی خالی کړو) نو بیا به هُم ترې تنخوا کت کول (یا

زیاته کرایه وصولول) ُظلم وي، په داسې موقع د یوې میاشتې خه که د یوې گینتې تنخوا ئې هُم ترې کې کړه (یا ئې ترې زیاته کرایه وصول کړه) نو گنهکار او د عذاب نار حقدار به وي.

﴿٣١﴾ مُلَازِم که د مَرَض په وجه ناغه وکړه یا ئې کار ڪم وکړو نو مُستاجر (یعنی چا سره ئې چه اجاره کړي ده هغه) ته د تنخوا نه د مجرائي [یعنی کټوتي] کولو حق دې خود دې صورت دا دې چه خومره کار ئې ڪم کړي دې صرف هغه هُمره مجرائي [یعنی کټوتي] به کوي مَثَلًا اته گینتې ډیوتي [یعنی د کار وخت] ئې وو او درې گینتې کار ئې ونکړو نو صرف د درې گینتهو اجرت د ترې کې کړي شي، د پوره ورځي یا د نيمې ورځي مزدوری کې کول ُظلم دې. (د تفصیل د پاره فتاوی رَضْوَيَّه جلد ۱۹ صفحه ۵۱۵ تا ۵۱۶ او گورئ)

﴿٣٢﴾ امام او مُؤَذِّن که د ُعُرف او عادت د رُخصتونو نه علاوه غیر حاضري وکړي نو د تنخوا نه د مجرائي [یعنی کټوتي] کوي مَثَلًا که د امام ۳۰۰ رویه تنخوا وي نو په غیرحاضري کولو د د یو لمانځه په حساب ۲۰ رویه کې کړي، هُم دغسې د مُؤَذِّن صاحب هُم حساب ولګوي.

﴿٣٣﴾ د امام او مُؤَذِّن، د جُمَات خادِم او (دیني او دُنیاوي) هر قسم مُلَازِمتونو کښ د ُعُرف او عادت (یعنی د جاري معمول) مطابق کيدلو والا رُخصتونو [چوتیانو] کښ د تنخوا نه مجرائي [یعنی کټوتي] نه شي کیدې،

البته که د ځُرُف (یعنی رائج طریقې) نه علاوه رخصتونه [چوټیانې] وکړې شي نوبیا د تنخوانه مجرائي [یعنی کټوټي] وکړې شي.

﴿٣٤﴾ خوک چه د خپل جیب نه تنخوا ورکوي هغه ته د امام یا مُؤَدِّن وغیره د ځُرُف [یعنی معمول] نه زیات رخصت [چوټي] کولو باندي د مجرائي [یعنی کټوټي] کولو یا نه کولو اختيار دي.

﴿٣٥﴾ زمونه په ځُرُف کښ امام یا مُؤَدِّن ته په میاشت کښ د یوې یا دو رخصتونو [چوټیانو] کولو اجازت وي، هغويي ته به د دې رُخصتونو [چوټیانو] تنخوا ورکوله شي. البته د مختلفو علاقو په اعتبار ځُرُف مختلف کیدې شي.

﴿٣٦﴾ که امام یا مُؤَدِّن د دعوت اسلامي د درې ورخو په مَدَنی قَافِله کښ سفر وکړي نو د یوې ورخ تنخوا د ضرور کت کړي او د یوې ورخې هُم صرف په دې صورت کښ چه په هغه میاشت کښ د بلې ورخې رُخصت [چوټي] ونکړي. الغَرَض د ماهانه دو رُخصتونو [یعنی چوټیانو] نه علاوه د زیاتو رُخصتونو [یعنی چوټیانو] تنخوا د مجرائي [یعنی کت] کړي هله چه په ځُرُف کښ صرف دو رُخصتونه [یعنی چوټیانې] وي.

﴿٣٧﴾ کله کله امام د لمانځه او مُؤَدِّن د اذان رُخصت [یعنی چوټي] وکړي، په داسې موقع به د هغه څائې ځُرُف (یعنی معمول) کتلې شي که داسې رُخصتونو [یعنی چوټیانو] باندي هلته مجرائي [یعنی کټوټي] نه

کیري نو نه دي کول پکار، گني [يعني مجرائي [يعني کټوئي] رواج وي نو بیا] د کت کړي شي.

﴿٣٨﴾ د جُماتونو د مُتَوَلِّيانو د رضامندي په صورت کبن که امام او مُؤَذِّن د عُرف نه زیاتو رُخصتونو [يعني چوتیانو] کبن خپل نائب ورکوي نو تنخوا به ئې نه کت کیري.

﴿٣٩﴾ زمونبه په ځای [يعني وطن] کبن عموماً مُؤَذِّن سره صراحةً (يعني واضح طور) یا دَلَالَةً طَرَيْ [يعني معاهده] وي چه هغه به د امام په غير موجودگئ کبن د لمانځه جَمَعَ ورکوي، په داسي صورت امام هغه نائب نه شي جورولي، بل خوک د جوروي. که د بل کس نائب جورلو باندي مُؤَذِّن یا انتظاميه خوشحاله نه وي نو ضروري د چه د نائب مُقررولو په ځای مجرائي [يعني کټوئي] وکړي، البته دا صورت کيدي شي چه د مُؤَذِّن صاحب او انتظاميه سره د مشاورت نه پس خوک بطور نائب مقرر کري.

﴿٤٠﴾ امام او مُؤَذِّن په کال کبن یو خل زیات و کم د یوې هفتې د پاره خپلو خپلوانو سره ملاقات د پاره د بنار نه بهر تللي شي، د هغه ورخو د تنخوا به حقدار وي.

﴿٤١﴾ که امام یا مُؤَذِّن یا د یو دکان وغیره مُلازم سخت بیمار شي یا د هغه د کور خوک وفات شي نو په دې صورت کبن کیدونکو

رُختونو [يعني چوتیانو] کېن به د هُغه ځائِ عُرف (يعني معمول) کتلي شي که د تاخوا کت کولو عُرف وي نو کت د کړي شي ګنې [يعني که د کت کولو رواج نه وي نو بیا] به نه کت کېږي.

﴿٤٢﴾ که د امام يا مُؤَذِّن يا د کوم یو مُلازم کور لري وي او د ”سخت هرېتال“ په وجه سورلي پیدا نه کړي یا ئې د هنګامو د صحیح اندیښنې په وجه رُخت [يعني چوتی] وکړه نو که د مخکښ نه طه [يعني معاهده] شوي وي چه په داسې موقع به تاخوا نه کت کېږي یا هغه ځائِ عُرف (يعني معمول) داسې دې چه په داسې موقعو کټوتي نه کېږي نو د داسې رُخت [يعني چوتی] تاخوا به ورکوله کېږي. یاد ساتې! معمولي هرېتال د رُخت [يعني چوتی] د پاره ځُذر نه دې.

﴿٤٣﴾ د حج يا عمرې په وجه کیدونکو رُختونو [يعني چوتیانو] تاخوا به کت کېږي. (اوګورئ **فتاویٰ رضویه**، ج ۱۶، ص ۲۰۹)

﴿٤٤﴾ که په ۲۸ [اټه ويشتم] تاریخ ئې مُلازَمت پریښودو نو (د هجري سن په اعتبار که نوکري وي نو) د پاتې ورڅو مَثَلًا د یوې یا دوه ورڅو یا (که د عیسوي سن په په اعتبار نوکري وي نو) د پاتې [دوه یا] درې ورڅو د تاخوا مُستَحق [يعني حقدار] نه دې.

﴿٤٥﴾ د پرائیویت [یعنی غیر سرکاری] ادارې د مالِک یا د هغه د نائب

په اجازت د کار په وخت کښ مُلازم سُنَّت غیر مُؤَگَّد، نفلونه او نور آذکار [وظائف] لوستلې شي او که اجازت وي نو درس، د سُنَّتو ډکه اجتماع وغیره مُستَحَب کارونو کښ شریک کیدې شي.

﴿٤٦﴾ خوکیدار ګارډ یا پولیس وغیره د چا کار چه په وینې خوکئ

کول وي که د ډیوټئ [یعنی د کار په وخت] کښ ارادتاً اوده شو نو ګنهګار به وي او (ارادتاً یا بې ارادې) چه خومره ساعت اوده شو یا غافل شو د هغه همره ساعت د تنخوا مجرائي [یعنی کټوئي] به کوي.

﴿٤٧﴾ د ملازمانو خپلې مطالبې [په مالک یا اداره د] منظورولو یا

حالات لې، بهتر کولو د پاره د کار نه انکار یعنی هړتال کول (یعنی کار نه کول) د ملازِم او مالِک په مابین کښ د شوی مُعاہدې خلاف ورزی ده داسې کول منع دي.

﴿٤٨﴾ په یو وخت کښ دو هځای نوکري کول یعنی په اجاره د پاسه

بله اجاره کول ناجائزه دي. البته که د مخکښ نه بل هځای کښ نوکري کوي نو بیا د خپل مالِک په اجازت دویم هځای کښ کار کولې شي، هله چه د وړومې هځای په وجه د دویم هځای په کار کښ د هیڅ ټسمه کوتاهی نه کېږي.

﴿٤٩﴾ د عُرف (يعني معمول) مطابق چه کوم رُخصت [يعني چوتي] کيږي په هغې کښ مُستاجر (يعني مالک) د مُلازم نه کار نه شي اخستې، که جبراً [يعني په زور] ترې کار اخلي نو ګنهګار به وي. خود حُکم په انداز کښ نه فقط د درخواست په صورت کښ [يعني چه مالک ورته درخواست وکړي نو داسې صورت کښ] که مُلازم په خوشحاله کار وکړي يا د رُخصتونو [يعني چوتيانو] په وختونو کښ د کيدونکي کار که په خپل مينځ کښ تتخوا طے کړي [يعني پريک کړي] نو بیا جائز دي. دا قاعِده یاده ساتې! کوم خائی کښ چه دَلَلَةً (يعني د علامت نه معلومه) يا صَرَاحَةً (يعني بشکاره) اُجرت ثابت وي په هغې کښ طے کول [يعني معاهده کول] واجب دي. په داسې موقع د پريکړي [يعني معاهده] کولو په خائی داسې وئيل چه ”کار له راشه بیا به ګورو“ ”چه خه مناسب وو هغه به درکړو“ ”خوشحاله به د کړو“ ”خرچه به درکړو“ وغیره الفاظ قطعاً ناكافي دي. بغیر طے کولو [يعني بغیر معاهده] کولو اُجرت ورکول او اخستل کناه ده، د پريکړي نه زیات غوبنټل هُم منع دي. دا قاعِده د رکشي او تیکسي درائيرانو او د هر قسم کاريکرانو وغیره او د هغويي نه کار اخستونکو د پاره ياد ساتل ضروري دي. البته چه په کومه موقع فريقينو ته د ترې مزدورئ يا کرايه په باره کښ معلومه وي نو هلته د طے [يعني پريکړي] کولو حاجت نشه او چه کوم خائی کښ داسې مُعامله وي چه د کار اخستلو والا اووئيل چه هیڅ هُم نه درکووم او هغه هُم اووئيل چه هیڅ

به هُم نه اخلم او بیا ئې په خپله خوبنې خه ورکړل نو په دې لین دین کښن خه باک نشته.

په مزدوری او ډیوچئ [یعنی کار] کښن د سستیع باوجود چه چا پوره تنخوا اخستله او اوس پښیمانه دې نو د هغه د پاره صرف زبانی توبه کافی نه ده، توبه کولو سره به چه د نن ورڅ پوري ئې خومره تنخواه زیاته اخستی ده د هغې به هُم شرعی ترکیب [یعنی تقاضې پوره] کول [ضروري] وي. چنانچه اعلیٰ حضرت ﷺ د دې مسئلې حل داسې بیان کړې دې: (خومره کارئې چه کړې وو) د هغې نه چه خه زیات ورکړي شوي وو (هغه د) مُستاجر (یعنی چا چه په اجرت لکولې وو هغه ته) بيرته ورکړي. که هغه نه وي نو د هغه وارثانو ته د ئې ورکړي، که هغوي هُم پیدا نه کړي (نو) مسلمان مُحتاج (یعنی فقیر یا مِسکین) باندې د ئې تَصَدُّق (یعنی خیرات) کړي. په خپل صَرَف (یعنی استعمال) کښن راولې یا په غیرِ صَدَقَه کښن خرچ کول حرام دی. (فتاویٰ رَضْویَه، ج ۱۹، ص ۴۰۷) د وقف په اداره کښن به په هر حال کښن بيرته ورکول وي که رقم درته یاد نه وي نو د ڦلنِ غالِب [یعنی د غالِ گُمان] په حساب مالیَّت معلوم کړئ او په بیان کړي شرعی حُکْم عمل وکړئ. یاد ساتئ! پردي مال په ناجائزه طریقه خورل مو په محشر کښن نښلولې شي چنانچه فرمانِ مُصطفیٰ صَلَّی اللہُ تَعَالَیٰ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ دې: خوک چه پردي مال واخلي هغه به د قیامت په ورڅ الله تعالیٰ ته جُذام و هله پیش کېږي. ”(الْمُعْجَمُ الْكَبِيرُ ج ۱ ص ۲۳۳ حديث ۶۳۷)

نوبت: دا رساله ”د ملازمانو د پاره ۲۱ مَدَنی گُلونه“ [په نوم] ورومبې خل ۳ جمادی الْأُولی سن ۱۴۲۷ هـ (بمطابق می ۲۰۰۶) کښ چاپ شوي و او دير خله چاپ کړي شوه بیا د نوري إضافې او ترمیم سره چاپ شوه. په جمادی الْأُولی سن ۱۴۳۴ (بمطابق مارچ ۲۰۱۳) کښ مې پرې نظر ثانی وکړه.

طالب شریعت و
التحقیق و منتشرت و
پیش حساب
بیت الحرمین
میں آقا کاچووں

جمادی الْأُولی ۱۴۳۵ هـ

مارچ 2013ء

شفاعت واجب هو كُلُّ

فرمان مصطفىٰ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: جس نے یہ کہا:

”اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَأَنْزِلْهُ الْمُقْعَدَ الْمُقْرَبَ
عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ“

اس کے لیے میری شفاعت واجب ہو گئی۔

(تفہم کبیر ج ۹ ص ۲۶ حدیث ۱۱۸)

اے اللہ عزوجل! حضرت محمد صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پر رحمت نازل فرمادیں قیامت کے روز اپنی بارگاہ میں مُقْرَب مقام عطا فرم۔

فیضانِ مدینہ محلہ سوداگران زرہ سبزی منڈی، بابُ المدینہ (کراچی)

UAN: +92 111 25 26 92 Ext: 7213

Web: www.dawateislami.net / E-mail: translation@dawateislami.net